

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2014-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Karolína Maříková

**Postavení a působnost speciálního pedagoga ve věznicích a
v penitenciární péči**

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Zdeněk Moucha CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2014-2017

BACHELOR THESIS

Karolína Maříková

**Status and competence of special education teachers in
prisons and correctional medicine**

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Zdeněk Moucha CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 21.2.2017

Karolína Maříková

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Zdeňku Mouchovi CSc., za vedení, rady a odbornou pomoc při zpracování mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá prací speciálních pedagogů a vychovatelů, jejich metodami a technikami v příslušných typech věznic, a historií vězeňství od dob první republiky čili od roku 1918 až do současnosti. V praktické části mé bakalářské práce se věnuji výsledkům dotazníku, které zjišťovaly, jaké mají speciální pedagogové a vychovatelé podmínky ke své práci a zda jsou se svou prací spokojeni.

Klíčová slova

Historie vězeňství, penitenciární péče, programy zacházení, speciální pedagog, věznice, vychovatel.

Annotation

My thesis investigate work of special education teachers, of their methods and techniques in the relevant types of prisons. This thesis also include analyze of history prison service since the First Republic (1918) until present situation. In the practical part of my thesis I am work with results of a questionnaire. This questionnaire is about special education and work conditions of educators and if these educators are satisfied with their occupation.

Keywords

History of penitentiary, penitentiary care, prison educator, special education teacher, treatment factors.

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 HISTORIE VĚZEŇSTVÍ V ČR.....	10
1.1 (1918–1938) Vězeňství za Československé republiky	10
1.2 (1939–1945) Vězeňství v Protektorátu Čechy a Morava.....	11
1.3 (1945–1952) Obnova Československého vězeňství	12
1.4 (1953–1965) Sovětské vězeňství v Československu	12
1.5 (1965–1989) Reforma Československého vězeňství.....	13
1.6 (1990–1992) Reforma českého vězeňství	14
1.7 (1993–2009) Činnost vězeňské služby v ČR	15
2 TYPY SOUČASNÝCH VĚZNIC V ČR.....	16
2.1 Věznice s dohledem	16
2.2 Věznice s dozorem.....	16
2.3 Věznice s ostrahou.....	17
2.4 Věznice se zvýšenou ostrahou.....	17
3 PENITENCIÁRNÍ PÉČE.....	18
3.1 Vymezení pojmů.....	18
3.2 Výchovné působení penitenciární péče	23
3.3 Výkon vazby a trestu odnětí svobody.....	23
3.3.1 Vazba	23
3.3.2 Trest odnětí svobody	25
3.4 Programy zacházení.....	26
3.4.1 Pracovní aktivity.....	27
3.4.2 Vzdělávací aktivity	28
3.4.3 Speciální výchovné aktivity	28
3.4.4 Zájmové aktivity.....	29
3.4.5 Oblast utváření vnějších vztahů	30
3.5 Výchovné týmy	30
3.5.1 Specialisté a výchovní pracovníci	30
4 PRÁCE SPECIÁLNÍCH PEDAGOGŮ VE VĚZNICÍCH.....	34
4.1 Kvalifikační a osobnostní předpoklady	34

4.2	Úkoly speciálního pedagoga ve věznicích	36
4.3	Další faktory ovlivňující práci.....	38
PRAKTICKÁ ČÁST.....		40
5	VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH CÍLŮ, VÝZKUMNÁ METODIKA, ČASOVÁ ORGANIZACE VÝZKUMU, STANOVENÍ HYPOTÉZ	40
5.1	Zpracování a vizualizace získaných dat.....	42
6	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	62
ZÁVĚR		65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		67
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....		70
SEZNAM PŘÍLOH		72

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je „Postavení a působnost speciálního pedagoga ve věznicích a v penitenciární péči“. Toto téma jsem si zvolila, protože mě tento obor zajímá a chci se mu nadále ve svém profesním životě věnovat. A díky své práci jsem měla možnost se blíže seznámit s prací speciálních pedagogů a vychovatelů ve vězeňství.

V teoretické části své práce se zpočátku zabývám historií vězeňství na území České republiky od doby první republiky neboli od roku 1918 až do současnosti. Primární téma práce je postavení a působnost speciálního pedagoga ve věznicích v penitenciární péči a dalších pracovníků, se kterými speciální pedagog v penitenciární péči spolupracuje.

Cílem práce je postihnout techniky a metody práce speciálního pedagoga ve věznicích, roli speciálního pedagoga při aplikaci programu zacházení a poukázat na jeho profesionální postupy v boji proti recidivě. Taktéž chci postihnout spolupráci s výchovným týmem věznic.

V praktické části mé bakalářské práce jsem se snažila zjistit pomocí dotazníků, jež jsem rozeslala do vybraných věznic speciálním pedagogům a vychovatelům, jestli věznice poskytují dostatek prostředků pracovníkům k výkonu činnosti, který z programů zacházení je nejefektivnější, zda jsou postupy v boji proti recidivě dostačující a jestli speciální pedagogové a vychovatelé shledávají svou práci za smysluplnou.

TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE VĚZEŇSTVÍ V ČR

1.1 (1918–1938) VĚZEŇSTVÍ ZA ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY

Poté, co se Československo osamostatnilo roku 1918 po rozpadu Rakouska-Uherska, převzala československá vláda justiční a vězeňský systém rakouské monarchie. Počínaje rokem 1919 byla zdokonalována legislativní úprava, organizace a správa vězeňství. Především byl prohlubován progresivní systém výkonu trestu, jenž byl založený na postupném zmírňování vězeňského režimu dle průběhu nápravy vězňů, kteří byli rozděleni do tří disciplinárních tříd. Jedna ze změn byla například podmíněné propuštění z výkonu trestu, které bylo podmíněno převedením trestance do I. třídy. Toto bylo uzákoněno již v roce 1919. V roce 1928 ČSR disponovala šesti mužskými věznicemi k výkonu trestu od jednoho roku a po doživotí. Paralelně existovala i samostatná ženská věznice s oddělením pro mladistvé. Mužští vězni s dlouhodobými tresty bez možnosti podmíněného propuštění byli přemístěni po dvou třetinách vykonaného trestu do tzv. přechodného ústavu v Leopoldově. Mladiství trestanci byli umístěni do polepšoven či do určených trestních ústavů. „*Vězeňství bylo centrálně řízeno příslušným odborem na ministerstvu spravedlnosti, který úzce spolupracoval s Mezinárodní komisí pro trestní právo a vězeňství. Dohled nad výkonem trestu prováděli domácí komisaři (příslušní okresní prokurátoři), občanští kontroloři (poslanci Národního shromáždění) a od roku 1921 pověření úředníci ministerstva spravedlnosti.*“¹

¹ KUBÍČKOVÁ, P., I. KMĚTÍK. Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. [online]. © 2011 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>.

1.2 (1939–1945) VĚZEŇSTVÍ V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Nehledě na rozpad Československé republiky a vznik tzv. Protektorátu Čechy a Morava zůstal dosavadní justiční a vězeňský systém v podstatě beze změny, včetně základní legislativní úpravy, organizace a správy vězeňství. „*Každá norma (vyhlášky, výnosy, oběžníky a pokyny) vydávaná protektorátní vládou musela být schvalována říšským protektorem. V protektorátním ministerstvu spravedlnosti působil pověřenec Úřadu říšského protektora, který sledoval a koordinoval činnost ministerstva s německými úřady.*“² Vězeňská zařízení se využívala úplně nebo pouze zčásti pro gestapo a německou justici. Jakékoli nezákonné činy proti Velkoněmecké říši mohly řešit výhradně orgány nacistické okupační správy, pod jejichž jurisdikci spadali i občané protektorátu. V dílčích trestnicích a věznicích se často vyskytovalo říšské vedení po boku vedení protektorátního. Říšský oddíl zajišťoval vyšetřovací účely gestapa a vazební účely německých soudů. Každý člen protektorátní správy ve vězeňství byl povinen složit slib věrnosti vůdci Velkoněmecké říše Adolfu Hitlerovi a zkoušku z německého jazyka. Kvůli odporu vůči nacistickému režimu v letech 1939–1942 bylo gestapem vyšetřováno 72 pracovníků protektorátního vězeňství, převážně dozorcí. „*Dohled nad výkonem trestu nadále vykonávali domácí komisaři, zejména však úředníci nově zřízené Generální inspekce vězeňství pro výkon nejvyššího dozoru nad soudními věznicemi a trestními ústavy.*“³ Působnost dozoru, všeobecná správa a řízení soudních věznic a trestnic se po dobu protektorátu několikrát změnila.

² KUBÍČKOVÁ, P., I. KMĚTÍK. *Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. [online]. © 2011 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>.*

³ KUBÍČKOVÁ, P., I. KMĚTÍK. *Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. [online]. © 2011 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>.*

1.3 (1945–1952) OBNOVA ČESKOSLOVENSKEHO VĚZEŇSTVÍ

Hned poté co bylo Československo osvobozeno od nacistické okupace o umístování do vězeňských zařízení rozhodovaly revoluční národní výbory. Ministerstvo spravedlnosti získalo zpět kompetence řízení, správu věznic a trestních ústavů teprve koncem roku 1945. „*Vězeňská zařízení včetně internačních, sběrných a pracovních táborů k soustřeďování německého obyvatelstva k odsunu byla v působnosti ministerstva vnitra a ministerstva národní obrany.*“⁴ Objevil se nový termín označující vězně, kteří byli odsouzeni tzv. lidovým soudem, jednalo se o retribuční vězně. Takto byli označováni zrádci, nacističtí zločinci a kolaboranti. Vězni odsouzeni státním soudem se nazývali protistátní vězni. Tato kategorie vězňů vznikla v roce 1948, byli souzeni podle zákona č. 231/1948 Sb., pro ochranu lidově demokratické republiky. Tito vězni měli dle vězeňského řádu, který byl vydán roku 1951, daleko víc zákazů než vězni kriminální. Po uvedení zákona č. 321/1948 Sb., do praxe nastala reorganizace vězeňské stráže (SVS – Sbor vězeňské stráže) a personálu podle příkladu Sboru národní bezpečnosti. Oddíly SVS se podřizovaly velitelům krajských soudních věznic a trestních ústavů.

1.4 (1953–1965) SOVĚTSKÉ VĚZEŇSTVÍ V ČESKOSLOVENSKU

Mezi lety 1953 až 1955 se nejčastěji využíval třídní výkon trestu, který uplatňoval na politických vězních, jež byli nazýváni protistátní, nejtvrďší podmínky. Dne 01.01.1953 dostalo Ministerstvo národní bezpečnosti pod vedení vězeňství, ale na konci roku zaniklo. Všechny povinnosti Ministerstva národní bezpečnosti dostalo Ministerstvo vnitra. V ten samý rok, dle vzoru Sovětského svazu, byl vydán Řád nápravných zařízení. Tento řád stanovil novým způsobem organizaci nápravných zařízení, jež byla dělena na šest typů dle stupně ostrahy. Odsouzení byli rozdělováni podle charakteru trestného činu a dle závažnosti viny. Byla vytvořena nápravná zařízení pouze pro mladistvé, v některých

⁴ KUBÍČKOVÁ, P., I. KMĚTÍK. *Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. [online]. © 2011 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>.*

případech byla nápravná zařízení pro mladistvé pouze oddělena. Stupeň omezení či naopak zvýhodnění, se odvíjel od zařazení trestance do kvalifikační skupiny. Trestanci byli rozdělováni do I. nebo II. skupiny dle povahy a třídního původu trestného činu. Řád pro nápravně pracovní tábory, jenž vyplýval ze zkušenosti sovětů, rozděloval odsouzené do 4 typů táborů k využívání pracovní síly vězňů. V nápravně pracovních táborech byli vězni odděleně zaměstnáváni a ubytováni. Řád pro výkon trestu odnětí svobody obsahoval ještě v roce 1961 skupinu tzv. třídních nepřátel. Tito vězni byli hlavně zařazováni na fyzicky náročné práce a vykonávali trest v nejtvrdějších podmínkách. Ti nejnebezpečnější trestanci byli přemísťováni do speciálních oddělení v Plzni, Valdicích, Leopoldově a Pardubicích. Inspekční a kontrolní činnost mohli vykonávat pouze příslušní prokurátoři a funkcionáři nápravného zařízení.

1.5 (1965–1989) REFORMA ČESKOSLOVENSKÉHO VĚZEŇSTVÍ

*„V polovině 60. let se stal dosavadní československý vězeňský systém již politicky neudržitelným z hlediska mezinárodních požadavků na vězeňství.“*⁵ OSN v roce 1957 vydalo zákon č. 59/1965, který vnesl radikální úpravu výkonu trestu odnětí svobody dle Standartních minimálních pravidel pro zacházení s vězni. Na základě tohoto zákona soudy zařazovaly odsouzené do tří nápravně výchovných skupin, jež odpovídali typu nápravy výchovných ústavů. První skupina ústavů odpovídala za lidi, kteří byli trestáni poprvé a za činy nejméně nebezpečné. Druhá skupina ústavů odpovídala za prvotrestance, jejichž činy byly závažnější a za ty, jež v posledních deseti letech spáchali trestný čin. Do třetí skupiny byli umísťováni pachatelé, kteří se provinili nejzávažněji včetně trestných činů proti republice jako například vlastizrada, teror, sabotáž, záškodnictví a další. Soudně se mohlo docílit zpřísnění trestu, jedinec v tomto případě byl umístěn do zostřené izolace.

⁵ KUBÍČKOVÁ, P., I. KMĚTÍK. *Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. [online]. © 2011 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>.*

Do vězeňství mohli vstupovat středoškolsky či vysokoškolsky vzdělaní specialisté jako psychologové, vychovatelé, pedagogové a sociální pracovníci. Ministerstvo spravedlnosti získalo do kompetence vězeňství roku 1968. Díky reformě vězeňství začal Penologický výzkumný ústav rozvíjet svou činnost. Tento ústav se zabýval výzkumem osobnosti vězněného pachatele a možnostmi jeho nápravy. Na počátku osmdesátých let vyvrcholila ve vězeňství normalizační opatření. Toto zapříčinilo úpadek rozvíjené odbornosti a zrušení Penologického výzkumného ústavu. Sbor nápravné výchovy převzal kontrolní činnost v nápravně výchovných ústavech a věznicích.

1.6 (1990–1992) REFORMA ČESKÉHO VĚZEŇSTVÍ

8. prosince 1989 bylo osvobozeno celkem 52 vězňů, kteří spáchali trestné činy proti republice a další trestné činy. Což byl jeden z prvních kroků k odstranění následků normalizace sedmdesátých a osmdesátých let. „*K řešení nepokojů ve většině nápravně výchovných ústavů (NVÚ) byly vytvořeny komise České národní rady (ČNR), které spolu se zástupci Občanského fóra, Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných a odborníků navštěvovaly jednotlivé NVÚ a prošetřovaly stížnosti vězňů, související s ústavním režimem.*“⁶ Prezident Václav Havel udělil dne 1. ledna 1990 amnestii šestnácti tisícům vězněných osob, tím snížil původní počet vězňů na pouhých šest tisíc. Komise České národní rady pokračovaly v šetření i v průběhu amnestie, díky čemuž vznikla prozatímní úprava práv a povinností vězňů v ústavních rádech. Trest smrti byl nahrazen doživotním trestem. Po uvedení zákona č. 169/1990 Sb., se mezi roky 1990 a 1991 ve Sboru nápravné výchovy odehrálo ověřování morální a odborné způsobilosti. Této kontroly se zúčastnilo 5500 pracovníků Sboru nápravné výchovy, požadavkům nevyhovělo 400 osob. V průběhu roku 1992 byla provedena reforma organizace, výkon a řízení českého vězeňství zákonem č. 555/1992 Sbírky. Tato koncepce byla vytvořená na základě Evropských vězeňských pravidel, která byla pozměněna na základě humanistických

⁶ KUBÍČKOVÁ, P., I. KMĚTÍK. *Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. [online]. © 2011 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>.*

tradic českého národa. Zákon č. 186/1992 Sb., řídil služební poměr tří skupin zaměstnanců (vězeňská stráž, justiční stráž a správní služba s civilními zaměstnanci v pracovním poměru podle zákoníku práce). Komise pro vězeňství České národní rady a Ředitelství sboru nápravné výchovy konala kontrolní činnost v reformním období vězeňství. Přeměnou prokuratury na státní zastupitelství skončila dozorová činnost prokurátorů.

1.7 (1993–2009) ČINNOST VĚZEŇSKÉ SLUŽBY V ČR

Vězeňská služba nahradila Sbor nápravné výchovy 1. ledna 1993 a tím tato instituce byla zbavena i neúměrné centralizace, vlivu politických stran, byrokracie a nepotřebných militantních prvků. Veškerou odpovědnost za činnost vězeňské služby měl generální ředitel, jenž byl jmenován ministrem spravedlnosti. Ředitelé vazebních věznic a věznic měli širší pravomoci, hlavně v oblasti ekonomické a personální. „*V souladu s požadavky na dodržování základních lidských práv a občanských svobod byl vydán zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, který stanovil, že obvinění mohou být podrobeni jen těm omezením, která jsou nutná pro trestní řízení.*“⁷ Zákon č. 59/1956 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody doplnil zákon č. 294/1994 Sb., který byl vydán k odbornému zacházení s vězni a humanizace. Díky tomu došlo k diferencii zařízení pro výkon trestu na A (s dohledem), B (s dozorem), C (s ostrahou) a D (se zvýšenou ostrahou). Soud rozhodoval o přerazování a umístování vězňů. Byli i zvlášť vyčleněné věznice pro odsouzené mladistvé. „*K systémové a tvůrčí aplikaci požadavků Evropských vězeňských pravidel na základě nových poznatků a zahraničních zkušeností byl vydán zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, avšak základní typy věznic se nezměnily.*“⁸ Jeden

⁷ KUBÍČKOVÁ, P., I. KMĚTÍK. *Penologie*. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. [online]. © 2011 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>.

⁸ KUBÍČKOVÁ, P., I. KMĚTÍK. *Penologie*. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. [online]. © 2011 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>.

z hlavních úkolů generálního ředitelství vězeňské služby České republiky a odboru generální inspekce Ministerstva spravedlnosti se stala vnitřní kontrolní činnost ve vězeňství. Inspekční instituce, státní zástupci a poslanci, kteří byli vedeni Radou Evropy a OSN, vykonávali dohled nad výkonem trestu a vazby.

2 TYPY SOUČASNÝCH VĚZNIC V ČR

O zařazení odsouzeného do typu věznice rozhoduje soud podle ustanovení § 39 a zák. č. 140/1961 Sb., který umožňuje zařazení odsouzeného do čtyř typů věznic.

A - s dohledem,

B - s dozorem,

C - s ostrahou,

D - se zvýšenou ostrahou.

2.1 VĚZNICE S DOHLEDEM

Označuje se písmenem A. Tato věznice má nejmírnější režim, jsou zde osoby, které jsou poprvé odsouzené nebo osoby, které spáchaly lehčí formu trestné činnosti nebo čin z nedbalosti. Odsouzení zde mohou pracovat i mimo věznici, pohybovat se volně po věznici. Když ředitel vydá povolení, mohou odsouzení dokonce i na kulturní akci nebo bohoslužbu mimo věznici, samozřejmě za doprovodu vychovatele. Povolení se vystavuje na základě podkladů, které vypracuje speciální pedagog nebo vychovatel a poté ho schválí ředitel. Mohou dostat i kázeňskou odměnu ve formě vycházky, kdy mohou opustit vězení na 24 h 1x za 14 dní.

2.2 VĚZNICE S DOZOREM

Označuje se písmenem B. Spadají sem osoby, které nejsou už poprvé souzeny za trestný čin z nedbalosti nebo za úmyslný trestný čin, kde výše trestu nepřesáhla 2 roky.

Na noc se cely zamykají, pohyb po věznici je volný, ale pod dohledem zaměstnanců vězeňské služby. Jestliže mají odsouzení zaměstnání, tak pracují, ale opět pod dohledem vězeňské služby. Jsou i nestřežená pracoviště, kde kontrola probíhá jednou za hodinu. Ředitel může povolit i volný pohyb po věznici, nebo v případě plnění pracovních povinností a dobrého chování, dokonce i volný pohyb mimo věznici. Návštěvy jsou zde 1x za 14 dní.

2.3 VĚZNICE S OSTRAHOU

Označuje se písmenem C. Jsou zde odsouzení za spáchání úmyslného trestného činu a není u nich splněna podmínka, aby mohli být v jiném typu věznice. Odsouzení se zde mohou pohybovat pouze pod dozorem zaměstnanců vězeňské služby. Volný pohyb po věznici je povolen ředitelem jen zřídka kdy. Práci mají většinou na pozemku věznice, ale když pracují mimo věznici, jsou pod dohledem zaměstnance vězeňské služby. Kontrola pracoviště probíhá jednou za 45 minut. Návštěvy se zde mohou konat 1x za měsíc a to jen pod dohledem vězeňské služby.

2.4 VĚZNICE SE ZVÝŠENOU OSTRAHOU

Označuje se písmenem D. Tato věznice má nejpřísnější režim. Jsou zde odsouzení na doživotí, nebezpeční recidivisté nebo osoby souzené za zvlášť závažné úmyslné trestné činy. Výše trestu je nejméně 8 let, jsou zde i odsouzení, kteří utekli z výkonu trestu za posledních 5 let. Pohyb po věznici je pouze pod dozorem vězeňské služby a v celách jsou zamykáni. I když odsouzený vše řádně plní, není možnost mu udělit volný pohyb po věznici. Práci vykonávají buď přímo na svých celách nebo na území věznice. Kontrola pracoviště probíhá každých 30 minut zaměstnancem vězeňské služby. Návštěvy jsou zde 1x za 6 týdnů a probíhají pod dohledem a na vymezeném prostoru.

3 PENITENCIÁRNÍ PÉČE

V této kapitole se zaměřím na způsoby práce penitenciární péče v rámci vězeňství. Pokusím se nastínit způsoby péče a nápravy odsouzeného. Taktéž vysvětlím a vymezím některé potřebné pojmy.

3.1 VYMEZENÍ POJMŮ

Penitenciární – původní latinská podoba „poenitentia“ znamená lítost, nápravu, obrat nebo změnu myšlení či mínění. V dnešní době slovo penitenciární zahrnuje vše, co se týče zacházení s vězni a vězeňství samotné. Neoznačuje, jak by se mohlo zdát, tvrdé jednání, ale spíše poukazuje, že hlavním cílem věznění je převýchova, náprava a resocializace.

Penologie – *„věda o trestu a trestání, která se zabývá jejich účinky z hlediska volby adekvátního působení – zacházení s pachatelem trestného činu, aby nedocházelo k opakování trestného činu“⁹*

Penitenciární péče – takto se označuje speciální druh péče o osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Tento druh péče zajišťuje následující procesy, jež mají za příčinu nápravu odsouzeného.

- **Reedukace** – jedná se o proces, během něhož dochází v myšlení a vědomí odsouzeného a za jeho plné spoluúčasti a odpovědnosti k zásadnímu vnímanému, cílevědomému negování a sebereflexnímu popření blokových souborů všech životních momentů, které můžeme souhrnně označit jako „bariéry, dysfunkční a nevhodné“
- **Resocializace** – v tomto případě by měla penitenciární péče vést k tomu, aby se odsouzený formoval a modeloval takovým způsobem, který mu zajistí

⁹ ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Policejní akademie, 2002, str.7. ISBN 80-7251-104-1.

možnost vrátit se zpět do společnosti a znovu se do ní začlenit bez toho, aby docházelo k dalšímu poruchovému chování

- **Readaptace** – odsouzený je veden k tomu, aby se systematicky a cílevědomě připravoval na přijetí (adaptování) obecně a kulturně společenských, ekonomických, morálních a zákonných podmínek, které jsou nutné pro bezporuchový a nekriminální život jedince
- **Rehabilitace** – představuje posun odsouzeného na takový stupeň životních hodnot a orientací, které by mu v dalším životě (tedy v životě po propuštění) navrátily trestnou činností ztracenou „pověst“ slušného člověka s výrazně akceptovatelnou úrovní mravního a etického chování a myšlení
- **Reintegrace** – tento proces by měl zakončit veškeré výchovné funkce, které trest má, a to ve smyslu efektivního, účelného a trvalého znovu spojení všech dosud kriminalitou silně narušených a dezorganizovaných vztahů, vazeb, struktur a procesů sociálních, mravních, psychických, povahových a osobnostních

Penitenciární disciplíny se dělí dle toho, jakou stránkou výkonu trestu odnětí svobody se zabývají. Řadí se sem penitenciární sociologie, právo, psychiatrie a psychologie, pedagogika.

Penitenciární pedagogika

Penitenciární pedagogika, tj. disciplína speciální pedagogiky, jež se zabývá výchovným působením na vězně. Často se je označována jako pedagogika výkonu trestu odnětí svobody, pedagogika odsouzených nebo kriminální pedagogika.

Ve všech vězeňských zařízeních Vězeňské služby ČR pracují penitenciární pedagogové, kteří neustále výchovně působí na vězně. Tito pedagogové působí v těchto funkcích:

1. Pedagog volného času
2. Vychovatelé výkonu vazby či trestu u mladistvých. Pro výkon této funkce je zapotřebí vysokoškolský bakalářský diplom.

3. Speciální pedagogové pro výkon vazby nebo trestu odnětí svobody. Jsou povinni metodicky řídit nápravně výchovné činnosti a zároveň jsou zodpovědní za sestavení programu zacházení. Pro výkon této funkce je zapotřebí vysokoškolský magisterský diplom.

Penitenciární právo

Tj. souhrn norem, které upravují výkon trestu odnětí svobody a výkon vazby. Patří sem například

- Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody
- Vyhláška Ministra spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody
- Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby
- Vyhláška Ministra spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby
- Nařízení vlády č. 365/1999 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody
- Vyhláška Ministra spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů
- Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky

Tento výčet norem a vyhlášek není ani zdaleka úplný. Penitenciární právo obsahuje také normy, které vydal ředitel Vězeňské služby ČR pro vězeňství. Tato nařízení upřesňují jednotlivé problematiky ve vězeňství jako je například způsob stravování a vystrojení vězňů a další.

Penitenciární psychiatrie

Během věznění vězňů je možný výskyt poruch chování, na které je uplatněna penitenciární psychiatrická péče. Tato disciplína psychiatrie vznikla kvůli odlišnosti průběhu řady duševních nemocí a poruch ve vězeňských zařízeních, než v zařízeních klasických. Psychiatrii ve věznicích obvykle pracují externě a jsou vázáni pouze částečným pracovním úvazkem. Ve větších věznicích, kvůli většímu počtu vězňů a tím vyššímu výskytu poruch chování, pracují psychiatrii na plný úvazek, díky čemuž se zde projevuje užší spolupráce penitenciárních psychologů a psychiatrů.

Penitenciární psychologie

Penitenciární psychologie je samostatná disciplína psychologie, která se zabývá prožíváním a chováním lidí, kteří se nachází v situacích řízených právním řádem. Hlavní problematikou jsou problémy vyskytující se při výkonu trestu. Penitenciární psychologie nebo také vězeňská psychologie se zabývá třemi okruhy:

1. Psychologie vězně – zahrnuje psychoterapii, psychologické korektivní metody, poznání osobnosti psychologickými metodami, psychologickou podstatu metod zacházení s vězni, psychologii vězeňské subkultury a mnoho dalších.
2. Psychologie vězeňského personálu – je zaměřena na odběr personálu, jejich psychohygienu a psychickou rehabilitaci osob. Další důležitý úkol psychologie vězeňského personálu jsou studie psychické přípravy personálu.
3. Psychologie vězeňství – tento okruh je nejmladší částí penitenciární psychologie. Zabývá se problémy organizace, komunikace, velení a vedení ve vězeňských zařízeních.

Penitenciární sociologie

Tato disciplína sociologie se v praxi uplatňuje pouze málo. Ve Vězeňských službách ČR sociolog těsně spolupracuje se speciálním pedagogem, psychologem a sociálním

pracovníkem. Hlavní úkol vězeňského sociologa je sociologický popis vězňů a vězeňských subkultur, účast na odstranění a prevenci vězeňské patologie, sociální poradenství pro vězně, spolupráce při tvorbě a realizaci resocializačních programů atd.

Penitenciární diagnostika

Základ zacházení s vězni je penitenciární diagnostika, jež je základem socializace. Má za úkol posoudit charakteristiky chování jedince ve vězení a jeho sociálních vazeb, duševní vlastnosti a stavy. Je to zejména týmová práce sociálního pracovníka, psychologa a lékaře. Po odsouzení je vězni nabídnut přiměřený program zacházení na základě posudku penitenciární diagnostiky. Pokud vězeň trpí závažnou poruchou, je do daného programu zařazen. Diagnostika odsouzeného je kontinuální a dynamický proces, který se provádí minimálně ve třech fázích:

1. Vstupní vyšetření – toto vyšetření se provádí na nástupním oddělení věznice, při kterém je odsouzený diferencován do příslušného typu věznice a programů.
2. Průběžná vyšetření – tato vyšetření jsou průběžně prováděna po celou dobu korektivní socializace vězně. Slouží k pravidelnému upravování a upřesňování diagnózy z důvodu neustálé proměny chování jedince díky průběžnému vlivu personálu.
3. Předpropouštěcí vyšetření – toto vyšetření probíhá na konci resocializace za účelem vyhodnocení funkčnosti daných typu programů a k zakončení diagnostiky. Pokud je odsouzený podmíněně propuštěn, je k složkám daného jedince přiložen i odhad úspěšnosti budoucí integrace do společnosti.

Diagnostika je zaměřena hlavně na dynamické a strukturální stránky osobnosti, hodnotové hierarchie, postoje, popřípadě psychické poruchy a další.

Jedna z hlavních metod penitenciárního psychologického vyšetření je analýza dokumentace, respektive zdravotnické dokumentace, rozsudku a u recidivistů informace,

kteře byly seskupeny z předešlých výkonů trestů, rozhovorů, psychologických testů, pozorování chování odsouzeného a další.

3.2 VÝCHOVNÉ PŮSOBENÍ PENITENCIÁRNÍ PÉČE

Nápravně výchovná činnost je uskutečňována v době trestu odnětí svobody, v těchto podmínkách převládá donucování nad přesvědčováním. Nejedná se o soubor na sebe nenavazujících jednání, ale o systematickou a komplexní činnost, která je založena na vzájemně propojených činnostech. Cílů tohoto komplexního nápravně výchovného jednání je mnoho, k jejich dosažení slouží náprava, převýchova, prostá výchova, resocializace, readjustace a sociální reintegrace

Cílem těchto výchovných působení je *„dosažení změny chování a postojů odsouzeného. Ideálním cílem je změna celé osobnosti vězně tak, aby v budoucnu nepáchal další trestnou činnost a uměl žít jako ostatní lidé.“*¹⁰

3.3 VÝKON VAZBY A TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

3.3.1 VAZBA

Vazba není způsob trestu za účelem reedukace, jedná se o zadržení osoby po dobu nezbytnou pro vynesení rozsudku a zajištění obviněného, aby byl k dispozici činným orgánům. Vazba je praktikována v podobě celodenního uzavření bez možnosti vykonávat jakékoli smysluplné činnosti mimo celu, kvůli čemuž jsou obvinění ve stresu po celou dobu vazby. Vazba mívá často negativní důsledky.

¹⁰ Mařádek, V. Výkladový slovník penologie. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003, s. 54. ISBN 80-7368-002-5.

Při příjmu do výkonu vazby na základě soudního příkazu se musí obviněný seznámit se svými právy a povinnostmi, které vyplývají z řádu výkonu vazby a vnitřního řádu věznice.

Průběh vazby je řízen především zákonem č. 293/1993 Sb. o výkonu vazby. Bližší specifikace výkonu vazby nařizuje Vyhláška Ministra spravedlnosti č. 109/1994 Sb., na základě které je Ředitelem vazební věznice vydáván vnitřní řád, jenž v tomto řádu zohlední podmínky a možnosti vazební věznice. V těchto legislativních normách jsou zahrnuty povinnosti a práva obviněných, podmínky výkonu vazby a taktéž postavení personálu Vězeňské služby v průběhu výkonu vazby a resocializace. Každý obviněný ve vazební věznici podléhá presumpci nevin, neboli dokud není obviněný pravomocně odsouzen k výkonu trestu, je na něj nahlíženo jako na nevinného. V průběhu výkonu vazby se nesmí ponižovat důstojnost obviněné osoby a současně na něj nesmí personál vyvíjet psychický či fyzický nátlak. Také je třeba dbát, aby byl dodržen účel vazby a současně nedocházelo při umisťování obviněných do cel k fyzickému, mravnímu nebo jinému ohrožení obviněných. Obviněni se rozdělují do cel takto:

- Ženy od mužů
- Obvinění, proti nimž je vedeno společné řízení
- Recidivisté od prvotrestanců
- Obvinění s nedbalostním trestným činem a závažným trestným činem
- Zdraví od nemocných
- Nekuřáci od kuřáků
- Odsouzení od obviněných
- Agresivní jedinci jsou umisťováni samostatně

Strava je obviněným poskytována na základě jejich náboženství, zdravotního stavu a věku. Oděv může být buď ústavní nebo civilní v případě, že odsouzený má zajištěnou pravidelnou výměnu oblečení. Obviněným je poskytována možnost návštěvy blízkých osob jednou za dva týdny po dobu jedné hodiny, nejvíce čtyř lidí. Obviněný má taktéž zajištěné právo na poskytování sociálních nebo duchovních služeb. Za účelem uspokojení kulturní potřeby má obviněný možnost zakoupit knihy, časopisy tuzemské nebo zahraniční, denní tisk. Také mají možnost hraní společenských her a zapůjčení odborné

publikace z vězeňské knihovny. Je možné, aby měli v celách radiopřijímač nebo televizi, ale jen pokud byla provedena odborná prohlídka daného zařízení. V neposlední řadě má odsouzený právo na denní vycházku, osmihodinový spánek a pravidelnou preventivní lékařskou prohlídku.

Obvinění mohou podávat žádosti a stížnosti státním orgánům České republiky za účelem naplnění svých práv. Jednou ze stěžejních povinností obviněných je povinnost uposlechnout výzvy zaměstnanců vězeňské služby. V žádném případě nesmí ohrožovat zdraví a bezpečnost cizích osob ani svojí, v opačném případě budou použity donucovací prostředky dle stanoveného zákona. Při porušení povinností v průběhu výkonu vazby lze obviněnému uložit tyto kázeňské tresty:

- Propadnutí věcí
- Důtka
- Pokuta do výše 1000 Kč
- Zákaz nákupu osobních potřeb
- Samovazba v délce maximálně po dobu 10. dnů

3.3.2 TREST ODNĚTÍ SVOBODY

Trest odnětí svobody je komplexní resocializační a reedukační činnost pro uplatnění výchovného působení na vězně s přesahy do jeho budoucího života. Pro vyšší efektivitu trestu je zapotřebí, aby zasahoval komplexně a všestranně do všech složek a vrstev narušené osobnosti. Komplexnost trestu v obecné poloze znamená důležitý vhled do osobnostního profilu odsouzeného, ale taktéž důsledné a cílevědomé sledování změn, které se vyvolají zaměřeným výchovným působením na odsouzeného.

Klasická evropská vězeňská filozofie dělí funkce trestu na regulativní a vyrovnávací.

- **Regulativní funkce** je více zaměřena na ochranu společnosti před zločinem. Prvotně se jedná o izolaci odsouzeného od společnosti formou trestu odnětí svobody a znemožnění tak páchání trestné činnosti. Další aspekt trestu je založen na odstrašování jedince trestem odnětí svobody, což má za příčinu změnu

v jednání jedince. Další způsob naplnění regulativní funkce je úsilí o změny chování, popřípadě osobnosti odsouzeného formou resocializačních programů.

- **Vyrovňovací funkce trestu** má za cíl vyrovnat se s realitou trestného činu. Hlavně jde o vyrovnání se oběti s trestným činem formou tak zvaných Programů narovnání mezi pachatelem a obětí. Další cíl je přijetí viny pachatelem, tedy zpytováním svědomí ve výkonu trestu odnětí svobody.

Výkon trestu odnětí svobody je řízen Zákonem č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a je doplněn Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti na základě, kterým je vydáván řád výkonu trestu odnětí svobody č. 345/1999 Sb. s ohledem na tuto legislativu Ředitel věznice vydává vnitřní řád, jenž stanoví podmínky a možnosti vazební věznice. Trest může být vykonáván pouze způsobem, který respektuje a zohledňuje důstojnost vězně a redukuje možné škodlivé účinky trestu zbavení svobody za účelem resocializace, ale pouze do míry, která neohrožuje bezpečnost společnosti. S odsouzenými se nesmí zacházet způsobem, jenž by byl na úkor jejich zdraví. Současně je dobré podporovat postoje a dovednosti odsouzených, které pomohou k návratu do společnosti a umožní vést soběstačný život v souladu se zákonem.

3.4 PROGRAMY ZACHÁZENÍ

Jsou určeny k resocializaci vězňů, aby se mohli co nejdříve vrátit zpět do běžného života. Programy zacházení obsahují pracovní činnosti, vzdělávací, speciálně výchovné a zájmové aktivity s individuálním přístupem ke každému odsouzenému při jejich realizaci. Jsou upraveny na míru každému odsouzenému, který vykonává trest odnětí svobody delší než tři měsíce, pod vedením odborných zaměstnanců dané věznice. Odsouzený si může vybrat z těch programů, jež věznice považuje za vhodné a které má možnost zajistit. Když si odsouzený nevybere sám, účastní se minimálního programu zacházení stanoveného vnitřním řádem věznice. Při standardním výkonu trestu je kladen důraz na pracovní aktivity spolu s dalšími aktivitami speciálně výchovnými, vzdělávacími a zájmovými.

Výchovný tým vězeňského zařízení sleduje veškeré snahy odsouzených, jež mají pomoci vězňům v jejich životě mimo věznici. Proto jsou definované čtyři druhy osob, jež směřují následnou penitenciární péči:

- Asociální osoby – tito lidé neuznávají společenské normy a nejsou schopni adaptace. Charakteristický je pro ně egocentrismus. Ve snaze naplnit své zájmy využívají shovívavosti a tolerance ostatních lidí
- Prosociální osoby – tito lidé jsou obeznámeni, chápou a dodržují stanovené normy, neboli jedná se o lidi, jež jsou socializovaní.
- Pseudosociální osoby – jedná se o osoby jenž určité normy dodržují, ale tyto normy se odlišují od skutečných norem dané společnosti. Dá se říci, že si vyloží význam norem po svém.
- Antisociální osoby – tito lidé znají normy dané společnosti, ale porušují je záměrně, a to nejčastěji protizákonným způsobem. U těchto osob často nastává recidiva založena na agresivitě a nutkání poškodit jiné osoby.

Program zacházení je zpravidla rozdělen na následující aktivity:

- Pracovní aktivity
- Vzdělávací aktivity
- Speciální výchovné aktivity
- Zájmové aktivity
- Oblast utváření vnějších vztahů

3.4.1 PRACOVNÍ AKTIVITY

Hlavním cílem pracovních aktivit je vytvoření pracovních návyků u odsouzených, kteří si je doposud nevytvořili, a zároveň uchování pracovních návyků u odsouzených, kteří před výkonem trestu pracovali. Dalším důležitým přínosem zaměstnávání odsouzených je i ekonomická stránka věci. Odsouzení ze svých pracovní odměn platí náklady na výkon trestu, výživné pro děti a vzniklé dluhy.

3.4.2 VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY

Řada vězňů má jen základní školu nebo zvláštní školu. Důraz byl kladen především na čtení a psaní pro negramotné a kurzy, aby si doplnili své vědomosti na základní úrovni a mohli získat patřičné vysvědčení o ukončení základní školy. V dnešní době negramotných odsouzených již není takové množství, postupem času došlo ke zvýšení vzdělanosti. V posledních letech se klade důraz na rekvalifikaci či kvalifikaci v řemeslech, či administrativně technických profesích. Výzkumy dokázaly, že vzdělání ve všeobecných předmětech nemá velký výchovně nápravný efekt. Vzdělávání probíhá pod záštitou Středního odborného učiliště Vězeňské služby České republiky, které bylo zařazeno v roce 1996 mezi školy České republiky. Z vysvědčení o absolvování nesmí být zřetelné, že bylo vykonáno v době výkonu trestu odnětí svobody. Když odsouzený nedokončí studium v době výkonu trestu, má právo si ho dokončit v příslušné škole.

SOU sídlí v Praze 4 a má pracoviště v těchto vězeních:

- Věznice Opava
- Věznice Pardubice
- Věznice Plzeň
- Věznice Rýnovice
- Věznice Světlá nad Sázavou
- Věznice Valdice
- Věznice Všehrady

3.4.3 SPECIÁLNÍ VÝCHOVNÉ AKTIVITY

Jsou individuální skupinová pedagogická a psychologická působení na odsouzené vedená zaměstnanci vězeňské služby (terapeuty, psychology, pedagogy).

Jsou zaměřeny na:

- sociálně právní poradenství – např. výcvikový program pro nezaměstnané poskytuje návod, jakým způsobem si najít práci,
- terapeutické programy – zejména sociální výcvik, psychoterapie, arteterapie, pohybová arteterapie,
- trénink zvládnání vlastní agresivity

Speciální výchovné aktivity se provozují na všech odděleních věznic, zejména ve specializovaných odděleních pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací, poruchami chování, poruchami osobnosti, chování způsobených užíváním psychotropních látek. Mají za cíl omezovat a snižovat nebezpečnost a recidivu u rizikových pachatelů trestné činnosti a motivovat k nápravě.

3.4.4 ZÁJMOVÉ AKTIVITY

Zájmové aktivity probíhají v době volného času, tedy pokud vězeň je zaměstnáván, jeho volný čas započíná dobou příchodu z práce a končí večerkou. U nepracujících vězňů a o víkendech je volný čas počítán od budíčku do večerky. Nejoblíbenější zájmovou aktivitou u všech věkových kategorií vězňů je pasivní sledování televize, videa nebo audio programů. Kvůli této skutečnosti je pro výchovné pracovníky obtížnější zapojit vězně do aktivit, které by je připravovaly k podmínkám a možnostem, se kterými se setkají mimo nápravné zařízení. Tyto aktivity se v penologické terminologii nazývají extramurální programy a jsou orientované tzv. „za zeď“ vězení“. Nejdůležitější složkou těchto programů je sport, zejména kolektivní sporty. Tím se dosahuje kompenzace značného nedostatku pohybu vězňů, zlepšení motorických dovedností odsouzených, zpestření vězeňských dnů, učení dodržování pravidel a zlepšení sociálního chování, reintegrace do společnosti díky kontaktům a setkávání vězňů mezi sebou. Pro účinnost zájmových aktivit je zapotřebí koordinace a redukce ze strany vychovatele.

Za těžiště výchovné práce převážně s mladými vězni jsou považovány projekty zážitkové pedagogiky. Jejich účelem je naplnit potřebu odsouzených po dobrodružství.

3.4.5 OBLAST UTVÁŘENÍ VNĚJŠÍCH VZTAHŮ

Cílem této oblasti je udržování a posilování kontaktu a vazeb s rodinou a přáteli, vytváření nových sociálních kontaktů mimo věznic. Také rozvíjí dovednosti a znalosti, jež jsou zapotřebí v životě mimo vězení a kriminální subkultury. Součástí tohoto programu je také diferenciací způsobů styků a návštěv s rodinou, jež mohou být omezeny časově i komunikačními prostředky, například komunikace bez fyzického kontaktu zprostředkovaná telefonicky nebo návštěvy přítelkyně/přítele, manželky/manžela po dobu několika hodin v oddělené místnosti bez dozoru v jakémsi soukromí.

3.5 VÝCHOVNÉ TÝMY

Výchovné týmy jsou tvořeny z odborných pracovníků, kteří se účastní na reedukaci odsouzených pomocí stanovení aktivit programu zacházení. Vychovatelé úzce spolupracují s tímto týmem, který je nejčastěji tvořen psychologem, sociálním pracovníkem a speciálním pedagogem, jenž je zároveň odpovědný za realizovaný program, na realizaci daného programu zacházení. Vychovatel společně s dozorcem oddělení výkonu trestu je odpovědný za uskutečňování práv a dohlíží na dodržování ustanovených povinností u odsouzených v místě ubytování vězňů. Každý jednotlivý zaměstnanec, jenž je součástí pracovního týmu, má své stanovené úkoly, které jsou stanovené na základě vnitřních pravidel, zákonů a dalších všeobecně závazných právních předpisů. Dobrá spolupráce pracovního týmu s dalšími zaměstnanci účastnicími se na práci s odsouzenými je základ úspěšné resocializace odsouzených.

3.5.1 SPECIALISTÉ A VÝCHOVNÍ PRACOVNÍCI

Psycholog

Tento zaměstnanec je odpovědný za odbornou psychologickou činnost ve vztahu k odsouzeným. Spoluúčastní se při zajištění odborné úrovně programu zacházení. Jeho hlavním úkolem je psychologická diagnostika odsouzených, tato diagnóza je součástí

komplexní zprávy, a zároveň určí doporučení do programu zacházení. Na základě vytvořených doporučení je pro odsouzeného vytvořen individuální program zacházení, který lze dle potřeby v průběhu věznění obnovovat nebo doplňovat na základě změn v chování odsouzeného. Podílí se na hodnocení plnění programu zacházení u odsouzených v rámci své odbornosti. V kompetenci psychologa je mimo jiné i poradenská psychologická pomoc a individuální psychologická pomoc odsouzeným, jež ji potřebují z důvodu sebepoškozování, odmítání stravy, po pokusech sebevraždy je mu tato pomoc poskytována ve spolupráci s lékařem psychiatrem. Taktéž podává odborná stanoviska k návrhům během rozhodování o povolení volného pohybu ve věznici nebo mimo ni, přerušení výkonu trestu nebo přeřazení do věznice jiného typu.

Sociální pracovník

Dle Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 21/2010 je za cíl sociálnímu pracovníkovi kladeno poskytování sociálně právních informací, poradenství, sociální terapie směřující k sociální rehabilitaci a pomoc s přechodem vězňů do řádného života občana. Účastní se jednání poradních orgánů ředitele věznice. Je podřízen vedoucímu oddělení výkonu trestu. Na základě jeho odborných stanovisek jsou vězni přeřazováni ve vnitřní diferenciaci věznice. Taktéž se účastní tvorby programů zacházení a jejich následného hodnocení.

Sociolog

Sociolog poskytuje poradenskou a analytickou činnost na úseku výkonu trestu, vnějších vztahů a personální práce. Taktéž provádí analýzu skupinových vztahů ve vězení a snaží se předcházet preventivními opatřeními hromadným nekázním a vzpourám. Sociologové musí dle Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 21/2010 spolupracovat na tvorbě programů zacházení, speciálně výchovných aktivit a zpracovávat projekty pro jednotlivé kategorie vězňů. K těmto činnostem vede odbornou dokumentaci. Sociolog je taktéž poradním orgánem ředitele vězení.

Kaplan/duchovní

Do věznice je povolen přístup všem kaplanům a duchovním náboženských společností nebo registrovaných církví. Odsouzení mohou požádat o návštěvu duchovního či kaplana, ale nikdo nesmí nutit vězně k víře. Duchovní se účastní jak programů zacházení, tak i různých aktivit, přičemž spolupracují se speciálními pedagogy, vychovateli a dalšími odborníky.

Vychovatel

Vychovatelé jsou na základě Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 21/2010 pod vedením vedoucího oddělení výkonu vazby a speciální pedagogové je mají za úkol metodicky usměrňovat. Jsou součástí týmu, jenž má za úkol preventivní, vzdělávací, diagnostickou a komplexní výchovnou činnost, zároveň se rovněž podílí na uskutečňování protidrogové prevence. Tyto činnosti jsou zaměřeny na reedukaci, socializaci, resocializaci a celkový rozvoj osobnosti. Každému vězni je přidělen vychovatel, jenž se stává pro daného vězně klíčovým a vede jeho osobní kartu, toto přidělování vyplývá z vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sbírky. Dohlíží na dodržování zákonitostí, pořádku i na realizaci programů zacházení. Výše uvedeného vychovatel dosahuje pomocí kázeňských trestů nebo naopak odměn za vzorné chování či činnost. Na základě svého odborného zaměření může vychovatel průběžně vést dvě aktivity programů. K těmto programům musí zpracovávat veškerou potřebnou dokumentaci. Obdobně jako speciální pedagog je účastníkem veřejných zasedání soudu a odborných komisí, které projednávají přerazení odsouzeného do jiného typu věznice nebo podmíněné propuštění. Dle Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 21/2010 se vychovatel se speciálním pedagogem podílí na vyjasňování příčin vzniku mimořádných událostí a navrhuje potřebná opatření.

Vychovatel – terapeut

Narizení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 21/2010 stanovuje, že vychovatel – terapeut musí mít ukončené vysokoškolské studium, které bylo zaměřeno na zdravotně sociální nebo pedagogicko – psychologické znalosti. Tento pracovník je podřízen vedoucímu oddělení výkonu trestu. Vychovatel – terapeut uskutečňuje individuální a skupinové terapie a on sám je metodicky usměrňován psychologem.

Dozorce oddělení výkonu trestu

Dozorce je přímo podřízený inspektorovi dozorčí služby dle Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 21/2010. Odpovídá za kázeň vězňů a dodržování pořádku, vykonává prohlídky ložnice, cel a vězňů. Jedním z jeho dalších úkolů je vedení seznamu potenciálních výtržníků a nebezpečných odsouzených, ve výkonu vazby také odpovídají za výdej jídla odsouzeným. Respektive dozorcí dohlíží na to, aby průběh trestu odnětí svobody nebo vazby probíhal dle vnitřního řádu daného zařízení.

Právník

Úkolem právníka ve věznici je legislativní chod vězení, zastupování před státními orgány a jinými právními subjekty, pomoc jednotlivým vedoucím různých oddělení, zajištění smluv věznice, metodická koordinace a zabezpečení zadávání veřejných zakázek, dozor v rozhodování ve věcech služebního poměru.

Speciální pedagog

Mezi specialisty výchovného týmu patří taktéž i speciální pedagog, kterým se zabývá nadcházející kapitola, kde je podrobně popsána jeho činnost.

4 PRÁCE SPECIÁLNÍCH PEDAGOGŮ VE VĚZNICÍCH

Speciální pedagog musí mít vysokoškolské magisterské vzdělání v oblasti pedagogických věd (předpokládá se zaměření na speciální pedagogiku). Další variantou je zaměření na pedagogiku předškolního věku, přípravu učitelů základních škol nebo na přípravu učitelů všeobecně – vzdělávacích předmětů střední školy. Pokud byl pracovník vyučen jako vychovatel, je zapotřebí rozšíření jeho odborné kvalifikace doplňujícím studiem na vysoké škole. Speciální pedagogem se lze stát i po vystudování oboru pedagogika a rozšířením znalostí doplňujícím studiem k rozšíření kvalifikace na vysoké škole.

Pracovně právní vztah mezi Vězeňskou službou České republiky a speciálním pedagogem může vzniknout po splnění několika podmínek, jež stanovil Generální ředitel Vězeňské služby České republiky. Speciální pedagog musí být trestně bezúhonný a zdravotně, osobnostně a odborně způsobilý. Musí splňovat potřebné kvalifikační požadavky, jež jsou uvedeny výše, popřípadě musí vyhovovat dalším podmínkám, které jsou stanoveny vnitřními předpisy jednotlivých věznic. Speciální pedagogové se musí v průběhu výkonu práce neustále vzdělávat a odborně i profesně se rozvíjet. Všichni nově přijatí speciální pedagogové do Vězeňské služby České republiky musí ukončit základní úroveň odborné přípravy, jež je poskytována Akademií Vězeňské služby České republiky. Následné vzdělání pracovníků zajišťuje taktéž Akademie Vězeňské služby České republiky, realizuje například nástupní kurzy, jež probíhají formou samostudia a jsou zakončeny testem, na základě výsledku kterého získají absolventi osvědčení. Speciální pedagogové i ostatní zaměstnanci Vězeňské služby se mohou vzdělávat a rozšiřovat své odborné znalosti v jakýchkoli institucích: například v civilních středních a vysokých školách, systematicky se mohou školit a účastnit se různých specializačních a rozšiřovacích kurzů.

4.1 KVALIFIKAČNÍ A OSOBNOSTNÍ PŘEDPOKLADY

Speciální pedagog je profese takzvaně pomáhající, což znamená, že je určena na pomoc při řešení problémů a nesnází druhých lidí, k čemuž se využívají techniky a

metody různých profesí. Pro tyto pomáhající profese je charakteristická vysoká psychická zátěž a odpovědnost, což může nést za následek poškození vlastního duševního zdraví.

Speciální pedagog by měl, jako pomáhající pracovník, disponovat těmito předpoklady:

Komunikační dovednosti

Tyto dovednosti jsou pro speciálního pedagoga stěžejní, protože slouží jako prostředek k navázání komunikace a vztahu s klientem. Důležitými aspekty pro navázání vztahu mezi klientem a speciálním pedagogem je empatie, naslouchání a fyzická přítomnost. Také je velice důležitá i analýza požadavků klienta.

Zdatnost a inteligence

Jak již bylo řečeno výše, profese speciálního pedagoga je velice vysilující, proto by měl pracovník být zdatný nejen psychicky, ale i fyzicky, jak uvádí někteří američtí autoři. Dalším předpokladem při řešení problémů je inteligence pracovníka, tento předpoklad je zajištěn, jak bylo již výše uvedeno, povinností absolvovat vysokoškolské studium v magisterském studijním programu dle zákona č. 563/2004 Sb. Souběžně se znalostmi, jež by měl, jak bylo výše uvedeno, každý speciální pedagog rozvíjet a doplňovat po celou dobu výkonu profese, jsou zapotřebí i sociální a emoční zdatnosti.

Přitažlivost

Speciální pedagog, jakožto pomáhající pracovník, by neměl ve svých klientech vzbuzovat jakýkoliv druh odporu vůči jeho osobě, jak po stránce odbornosti, tak i například vkusu. Taktéž je zapotřebí, aby pracovník dbal na svou pověst, uměl jednat s klienty.

Důvěryhodnost

Spolehlivost, diskrétnost, porozumění, ochota pomoci, chování pracovníka i jeho vzhled jsou aspekty důležité k vytvoření dobré pověsti a důvěryhodnosti speciálního pedagoga, bez kterých práce speciálního pedagoga ztrácí svou efektivitu.

4.2 ÚKOLY SPECIÁLNÍHO PEDAGOGA VE VĚZNICÍCH

Speciální pedagog je specialista, který zaručuje odbornou úroveň realizace jednotlivých programů zacházení. Je podřízený vedoucímu oddělení, na kterém pracuje. Odpovědnost za stupeň odborného zacházení s odsouzenými nesou speciální pedagogové společně s ostatními odbornými zaměstnanci, kteří jsou společně označováni jako výchovný tým. Dalším úkolem je zpracování přehledu jednotlivých aktivit programu zacházení, vykonání pedagogické diagnostiky, spolupráce na výběru vězňů k zařazení do práce, realizace všeobecného a odborného vzdělání odsouzených, rekvalifikace a podobně.

Před zpracováním programů zacházení na základě podkladů od příslušných zaměstnanců je speciální pedagog povinen zpracovat charakteristiku odsouzeného. Tato charakteristika je získána z výsledků standardizovaného dotazníku, anamnestického pohovoru a studií osobního spisu vězně. Tyto informace se jednotí do diagnostického portréту, jenž obsahuje dosažené vzdělání, průběhy dosavadních zaměstnání, vyhodnocení výsledků výchovy, aktivitu při navazování vztahů a narušenost, úroveň a kvalitu sociálních vztahů, jejich stálost a intenzitu, reakce vězně na pobyt ve vazební věznici, jeho hodnocení vzniklé situace, výši ochoty akceptovat nový režim, jeho schopnost realisticky posoudit další perspektivy, hierarchie hodnot, zhodnocení životního cíle, skutečnost, zda je vězeň věřící a bude-li chtít kontakt s duchovním, možnosti způsobu řešení konfliktních situací s odsouzeným. Obnovování programu zacházení je možné při jakékoli změně zaměstnání, aktivity nebo při cyklickém vyhodnocení plnění programu zacházení a zařazení do jiné skupiny dle vnitřní diferenciacce nebo v případě převodu odsouzeného do jiného typu věznice, například z ostrahy na mírnější oddělení. Vychovatel na nástupním oddělení zakládá osobní karty

odsouzených, do které speciální pedagog provádí záznam typu aktivity, mezi které byl vězeň zařazen.

Udělované odměny a tresty se souhrnně nazývají kázeňskou pravomocí, jež je upravena v Zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. O udělování trestů nebo odměn rozhoduje speciální pedagog a vychovatel tato kázeňská opatření realizuje. Odměny či tresty jsou udělovány a zapisovány každému odsouzenému. Hodnotí se jeho chování, výsledky například v pracovních činnostech. Každá aktivita je podložena projektem, který vytváří vychovatel spolu se speciálním pedagogem. Tento projekt musí být schválen ředitelem věznice. Každý speciální pedagog by měl vést jednu aktivitu, která je buď preventivně výchovná nebo vzdělávací, vychovatel by měl řídit nejméně dvě aktivity.

Větší část odsouzených je pracující, z tohoto důvodu probíhají aktivity většinou odpoledne, pro nepracující jsou vybrané aktivity provozovány i dopoledne. Pro odsouzené se starobním důchodem, plně invalidním důchodem nebo disponujícími zdravotní klasifikací F, například nemají končetiny, je zřízené specializované oddělení pro trvale pracovní nezařaditelné. Speciální pedagog také připravuje hodnocení vězně pro potřeby činných orgánů v trestním řízení, soudů, přeřazení do jiného typu věznice nebo na mírnější oddělení, hodnocení k podmíněčnému propuštění. Součástí jeho činnosti je práce s dokumenty o hodnocení k ujednacení trestů a hodnocení k ujednacení trestů. Také se společně s odborně výchovným týmem vyjadřuje k žádostem o převedení z jedné věznice do jiné vazební věznice.

Speciální pedagog organizuje průběh vzdělávacích kurzů. V případě, že se kurz koná v jiné věznici a odsouzení mají o tyto kurzy zájem, speciální pedagog pomáhá s organizací přesunu vězně či vězňů do dané věznice.

Speciální pedagog také řídí chod vězeňské knihovny, kterou doplňuje o jím vybrané knihy. Za tyto knihy nese hmotnou odpovědnost.

Další úkolem speciálních pedagogů je rozvržení aktivit a zajištění materiálového zabezpečení těchto aktivit zabezpečuje program zacházení a současně metodicky

usměrňuje vychovatele neboli dává vychovatelům postupy a návody, které zajistí správný průběh daných aktivit a dosažení cíle.

4.3 DALŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ PRÁCI

Evropská vězeňská pravidla se věnují problematice ubytování vězňů dle zásad lidských práv. Stěžejní problém je přeplněnost věznic, což se projevuje například v nedostatku kapacit společenských místností. Proto některé věznice zvažovaly možnost zrušení těchto místností ve prospěch ubytovací kapacity. Neustále narůstající počet odsouzených ve vězeňských zařízeních současně s navyšující se ubytovací kapacitou má za důsledek to, že speciální pedagogové nejsou schopni věnovat všem jednotlivým odsouzeným dostatek času a individuálního jednání. Tento fakt má přímý vliv na efektivitu programů zacházení. Na základě zmíněného lze předpokládat, že technické a materiální podmínky ve věznicích nejsou vyhovující.

Nehledě na to, že se výchovný tým snaží zamezit výskytu mimořádných událostí, jako jsou například vzpoury, šikanování, hladovky, útěky, sebepoškozování nebo v některých případech sebevraždy či vraždy, nelze se jim, za daných podmínek, vyvarovat úplně. Tyto události mají za příčinu negativní vliv na duševní stav jak odsouzených, tak i speciálních pedagogů i ostatních zaměstnanců vězeňské služby. Vnitřní situace věznic, která ovlivňuje četnost vzpour, nepokojů a nekázní, je ovlivněna spousty faktorů, jako například nevhodné složení personálu (antipatie mezi odsouzeným a vězněm, nízký věk a další), nevhodná strava, či lékařská péče, i vnitřní napětí mezi odsouzenými nebo odsouzenými a personálem. Taktéž má na kázeň vliv i stav vnější situace: například politika, konflikty ve společnosti, které se odsouzení snaží využít ve svůj prospěch. Z důvodu neizolovanosti věznic vznikají nepokoje z důvodu přijetí špatného příkladu od odsouzených jiných věznic nebo nesouhlas s vnitřními pravidly dané věznice.

Ve věznicích dochází k tak zvané prizonizaci, tento název označuje jev, jenž nastává v průběhu výkonu trestu odnětí svobody, kdy se z občana stává kriminálník kvůli vlivu a nátlaku vězeňských subkultur. Odsouzený přejímá hodnoty, pravidla, zvyklosti, neformální předpisy a kulturu vězňů, jež ho v průběhu výkonu trestu ovlivňovali. Tento

jev taktéž snižuje efektivitu výchovných programů a snažení výchovných týmů. Úroveň prizonizace vězně je úzce spjata s jeho osobností. Z toho důvodu je důležité zjistit, zda a do jaké míry je odsouzený ochoten spolupracovat s výchovným týmem.

Ve výkonu trestu odnětí svobody dochází taktéž ke ztrátě vnitřní motivace a zároveň dochází k potlačování jakéhokoli úsilí odsouzeného. Při výkonu zadaných úkolů je vězeň plní ale pouze do chvíle, kdy předpokládá, že následné snažení by mohlo být zesměšňováno či stíháno ostatními odsouzenými za přílišnou aktivitu. Toto má za příčinu zmařování snažení speciálních pedagogů o snížení recidivy.

Někteří autoři hovoří o třech prostupných skupinách vnitřní diferenciaci, dle toho, do jaké míry jsou vězni ovlivněni těmito jevy. Do první skupiny jsou zařazováni vězni, kteří se účastní programů zacházení, projevují snahu a spolupracují s výchovným týmem, jsou samostatní v rozhodování. Druhá skupina je tvořena vězni, jež mají problém s plněním programů zacházení, dodržováním pravidel vnitřního řádu a jejich povinností. Třetí skupina zahrnuje vězně, kteří z jakýchkoli důvodů neplní své povinnosti a nedodržují vnitřní řád věznice.

Ve věznicích se často objevují tak zvané specifické skupiny odsouzených, což jsou například lidé s poruchami osobnosti či chování, sníženým intelektem nebo sexuálními deviacemi. Do specifických skupin odsouzených nepatří pouze vězni s mentálními odchylkami, ale patří sem i ženy, matky, fyzicky postižení, trvale pracovní nezařaditelní, mladiství, cizinci, vězni s doživotním nebo výjimečným trestem. Tento výčet není konečný.

V neposlední řadě lze zmínit jako stěžující okolnost výkonu práce speciálního pedagoga spolupráci speciálního pedagoga s velkým množstvím kolegů.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH CÍLŮ, VÝZKUMNÁ METODIKA, ČASOVÁ ORGANIZACE VÝZKUMU, STANOVENÍ HYPOTÉZ

Vzhledem k tomu, že studuji na Vysoké škole Jana Amose Komenského obor Speciální pedagogika – vychovatelství mým snem je pracovat v tomto oboru ve vězeňství. Proto bylo mou snahou zjistit, jaké mají speciální pedagogové a vychovatelé podmínky ke své práci a zda jsou se svou prací spokojeni.

Pro tento svůj průzkum jsem tolik potřebné informace získala prostřednictvím anonymních dotazníků, které byly rozeslány do věznic elektronickou poštou. Dotazník obsahoval 20 otázek, které vyplňovali speciální pedagogové a vychovatelé z obeslaných věznic. (Otázky byly koncipované jako otázky otevřené, uzavřené i polozavřené.) Dotazník obdrželo 10 věznic a zpět odeslalo dotazník 20 respondentů. Vezmeme-li v úvahu zaneprázdněnost speciálních pedagogů a vychovatelů je tento výsledek dobrý a má statisticky vypovídající hodnotu.

Průzkum dotazníkovou metodou se uskutečnil elektronicky, jak jsem již uvedla na začátku. Sběr dat trval od prosince 2016 do ledna 2017. Na dotazník odpovídali jak muži, tak také ženy, které pracují ve věznicích po celé ČR. Proto výzkum bude mít vypovídající hodnotu o celkovém vězeňství u nás, na rozdíl od případu, kdy odpovídali zaměstnanci jen jedné věznice.

Cíle průzkumu:

Zjistit, který z programu zacházení je podle speciálních pedagogů a vychovatelů nejefektivnější.

Zjistit, zda z pohledu speciálních pedagogů a vychovatelů jsou postupy v boji proti recidivě používané ve vězeňství dostačující.

Snaha nalézt odpověď na otázku, zda si speciální pedagogové a vychovatelé myslí, že jejich práce má smysl.

Zjistit, zda věznice poskytuje dostatek prostředků k výkonu činnosti speciálního pedagoga a vychovatele.

Hypotézy:

Hypotéza č. 1: Podle soudu speciálních pedagogů a vychovatelů jsou z programu zacházení pro odsouzené nejefektivnější pracovní aktivity.

Hypotéza č. 2: Podle soudu speciálních pedagogů a vychovatelů jsou postupy v boji proti recidivě dostačující.

Hypotéza č. 3: Speciální pedagogové a vychovatelé si myslí, že jejich činnost ve vězeňských zařízeních je produktivní a smysluplná.

Hypotéza č. 4: Speciální pedagogové a vychovatelé mají ve věznici dostatek prostředků ke kvalitnímu výkonu své práce.

5.1 ZPRACOVÁNÍ A VIZUALIZACE ZÍSKANÝCH DAT

Otázka č. 1

Graf 1: Rozdělení respondentů podle pohlaví

Zdroj¹¹

Jak je vidět na grafu č. 1, první otázkou mého dotazníku bylo, zda je respondent muž či žena. Jak jsem již uvedla, celkem mi na dotazník **odpovědělo 20 respondentů**, z **toho 3 ženy**, což je **15%**, a **17 mužů**, tedy **85%**. Z těchto výsledků je vidět, že speciálními pedagogy a vychovateli jsou převážně muži.

¹¹ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 2

Graf 2: Rozdělení grafu podle věku respondentů

Zdroj¹²

Mezi 20 respondenty byla nejvíce zastoupena skupina respondentů ve věku **41 a více let**, což je **65%**. Jako druhá nejpočetnější věková skupina respondentů byla **31–40 let**, tedy **25%**. Třetí nejvíce zastoupenou věkovou skupinou respondentů bylo **26–30 let**, což je **10%**. Věková skupina **18–25 let** nebyla zastoupena v dotazníkovém šetření vůbec, tedy **0%**. Z toho vyplývá, že speciální pedagogové a vychovatelé jsou převážně starší 41 let.

¹² Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 3

Graf 3: Rozdělení grafu podle nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů

Zdroj¹³

Celých **20** respondentů, tedy **100%**, uvedlo jako nejvyšší dosažené vzdělání vysokoškolské. Odpovědi na tuto otázku zcela potvrzují tvrzení podkapitoly 4.1, teoretické části o kvalifikačních požadavcích speciálního pedagoga. Z čehož jasně vyplývá, že vězeňská zařízení dodržují pravidla stanovené zákonem č. 563/2004 Sb.

¹³ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 4

Graf 4: Délka praxe speciálního pedagoga nebo vychovatele ve vězeňství

Zdroj¹⁴

Více než polovina respondentů u otázky číslo čtyři odpověděla, že jejich praxe jako speciálního pedagoga či vychovatele je **11 a více let**, což bylo konkrétně **12** respondentů, tedy **60%**. Respondenti s praxí v délce **1 až 2 roky** byli **2**, což je **10%**. Stejný počet respondentů tedy **2**, což je **10%**, přiznalo praxi **3 až 4 roky**. **5 až 6 let** praxe uvedli také **2** respondenti, tedy **10%**. Praxi **7 až 8 let** v dotazníku zmínil **1** respondent, což je **5%**. **9 až 10let** praxe také uvedl **1** respondent, tedy **5%**.

¹⁴ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 5

Graf 5: Efektivnost programů zacházení

Zdroj¹⁵

Z dotazníků vyplývá, že podle **10** respondentů, tedy **50%**, jsou nejefektivnější **Pracovní aktivity** jako program zacházení. **15%** respondentů, což jsou **3** lidé, si myslí, že nejefektivnějším programem zacházení je **Oblast utváření vnějších vztahů** a stejný počet respondentů, tedy **3** lidé, neboli **15%**, si myslí, že jsou nejefektivnější **Speciální výchovné aktivity**. **2** respondenti, tedy **10%**, jsou přesvědčení, že nejefektivnějším programem zacházení jsou **Zájmové aktivity** a opět stejný počet, tedy **2** respondenti, neboli **10%**, považuje **Vzdělávací aktivity** za nejefektivnější.

¹⁵ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 6

Graf 6: Zájem odsouzených o programy zacházení

Zdroj¹⁶

U odsouzených je podle speciálních pedagogů a vychovatelů největší zájem o **Zájmové aktivity** jako program zacházení, takto odpovědělo **13** respondentů, což je **65%**. Podle **3** respondentů, tedy **15 %**, je největší zájem o **Speciálně výchovné aktivity**. **Pracovní aktivity** za nejnavštěvovanější označili **2** respondenti, což je **10%**. **1** respondent, tedy **5%**, považuje za nejnavštěvovanější **Vzdělávací aktivity** a stejný počet tedy **1** respondent, neboli **5%**, si myslí, že největší zájem je o **Oblast utváření vnějších vztahů** jako o program zacházení.

¹⁶ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 7

Graf 7: Hodnocení úspěšnosti práce respondentů s odsouzenými

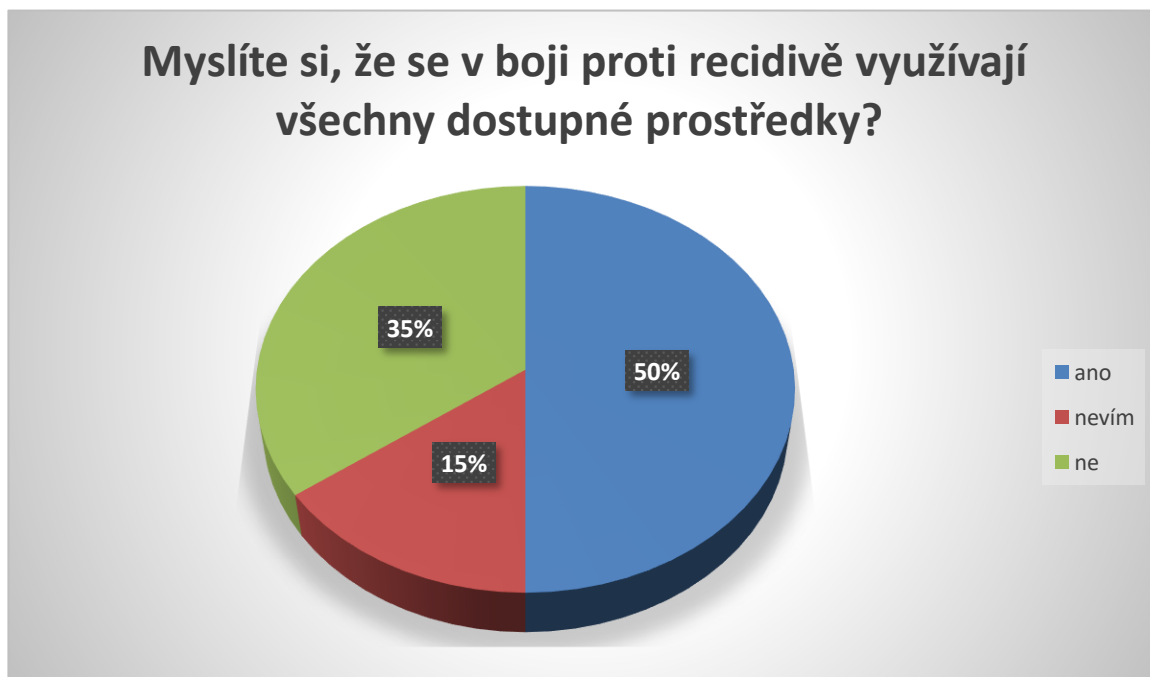
Zdroj¹⁷

U této otázky měli respondenti sami ohodnotit úspěšnost své práce s odsouzenými. Jako **úspěšnou** ji označilo **12** respondentů, neboli **60%**. Za **celkem úspěšnou** ji považuje **5** respondentů, tedy **25%**. Za zbytečnou ji označilo **15%**, což jsou **3** respondenti.

¹⁷ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 8

Graf 8: Respondenti vyjadřují svůj názor na to, zda se využívají všechny dostupné prostředky v boji proti recidivě

Zdroj¹⁸

Pocit, že se **využívají** v boji proti recidivě všechny dostupné prostředky, mělo **10** respondentů, tedy **50%**. Tuto problematiku **nedokázali posoudit** 3 respondenti, tedy **15** %. Zbývajících 7 respondentů, neboli **35%**, si myslí, že se **nevyužívají** všechny dostupné prostředky v boji proti recidivě.

¹⁸ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 9

Graf 9: Názor na dostatek financí v instituci, kde jsou zaměstnaní

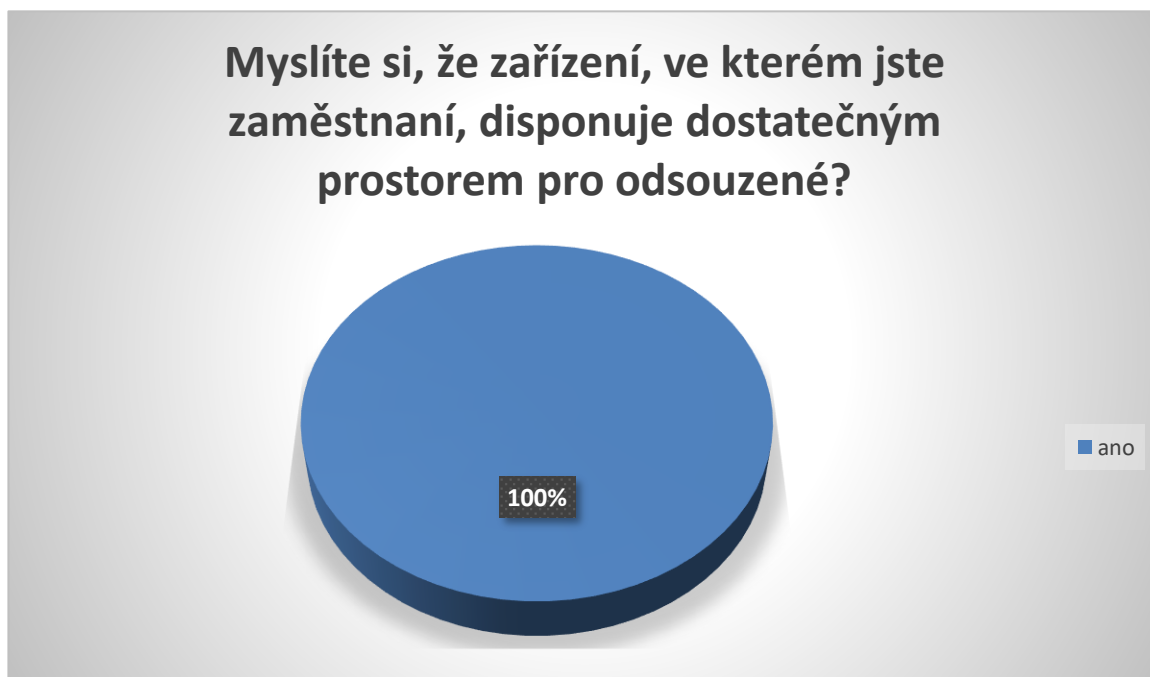
Zdroj¹⁹

Na otázku, zda si respondent myslí, že zařízení, ve kterém jsou zaměstnaní, jsou dostatečné finanční prostředky, odpovědělo **ano 12** respondentů, neboli **60%**. Zbylých **8** respondentů si myslí, že jejich instituce **nemá** dostatečné finanční prostředky.

¹⁹ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 10

Graf 10: Zhodnocení prostoru pro odsouzené

Zdroj²⁰

20 respondentů tedy **100%** si myslí, že instituce, kde jsou zaměstnaní, **nedisponuje** dostatečným prostorem pro odsouzené.

²⁰ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 11

Graf 11: Pozitivní zpětná vazba

Zdroj²¹

Se zpětnou pozitivní vazbou od odsouzených se **nesetkalo** podle dotazníkového šetření **12** respondentů, neboli **60%**. Pouhých **8** respondentů se **setkalo** s pozitivní zpětnou vazbou od odsouzených, tedy **40%**.

²¹ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 12

Graf 12: Spokojenost s podmínkami k vykonávání své práce

Zdroj²²

18 respondentů, čili **90%** je **spokojeno** s podmínkami, které mají ke své práci. Zbylí **2**, tedy **10%** respondentů je **nespokojeno** s podmínkami, které mají ke své práci.

²² Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 13

Graf 13: Úspěšnost programu zacházení s odsouzenými

Zdroj²³

Úspěšnost programu zacházení 30 – 40% označilo 10 respondentů, což je 50%. Na 10 – 20% úspěšnost program zacházení označilo 7 respondentů. Jen 3 respondenti označili úspěšnost programu 50 – 60%. Vyšší než 60% úspěšnosti nedal žádný respondent.

²³ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 14

Graf 14: Spokojenost se zaměstnáním

Zdroj²⁴

O změně zaměstnání přemýšlí **20%** tedy **4** respondenti. Spokojeno se svou prací je **16** respondentů, což je **80%**, tedy většina dotazovaných.

²⁴ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 15

Graf 15: Přínos školení a kurzů

Zdroj²⁵

8 respondentů, tedy **40%**, odpovědělo na otázku, jestli mají pocit, že školení a kurzy, které musejí absolvovat, mají přínos pro jejich zaměstnání, **spíše ano**. Na odpovědi **ano**, **nevím**, **spíše ne** a **ne** odpověděli 3 respondenti, což je **15%**.

²⁵ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 16

Graf 16: četnost školení během roka

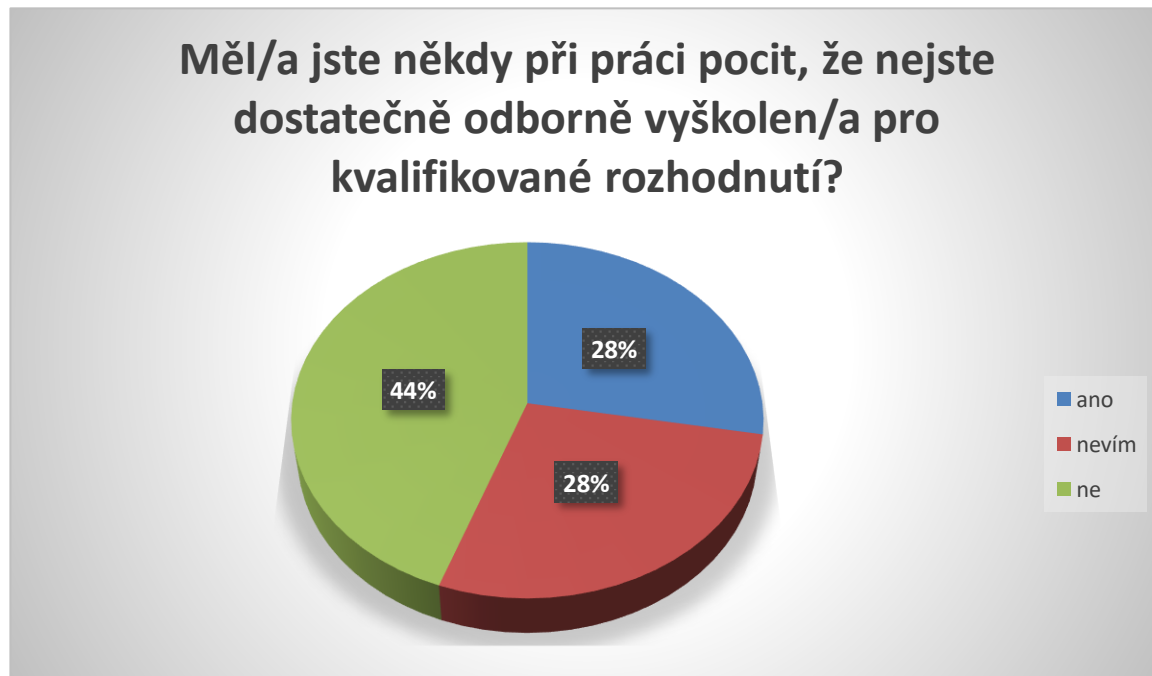
Zdroj²⁶

Většina, tedy **10** respondentů, neboli **44%**, absolvuje školení pořádané svým zaměstnavatelem **2x** do roka. **5** respondentů, tedy **28%**, se účastní školení **1x** do roka. Zbýlých **5** respondentů činí taktéž **28%**.

²⁶ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 17

Graf 17: Odborné školení pro kvalifikované rozhodnutí

Zdroj²⁷

Většina respondentů, tedy **10**, což je **44%**, **neměla** nikdy při své práci pocit, že nejsou dostatečně odborně vyškoleni pro kvalifikované rozhodnutí. Pocit, že není dostatečně odborně vyškolen, **mělo 5** respondentů, neboli **28%**, a stejný počet respondentů odpovědělo na otázku, že **neví**.

²⁷ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 18

Graf 18: Dostatečný počet speciálních pedagogů a vychovatelů

Zdroj²⁸

Současný počet speciálních pedagogů a vychovatelů za **dostatečný** považuje **8** respondentů, tedy **40%** dotázaných. Jako **nedostatečný** počet speciálních pedagogů a vychovatelů označilo **12** respondentů, neboli **60%**.

²⁸ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 19

Graf 19: Motivace v zaměstnání

Zdroj²⁹

Dostatečně motivováno zaměstnavatelem ke své práci si připadá **14** respondentů, což je **70%**. Motivaci ze strany zaměstnavatele za **nedostatečnou** považuje **6** respondentů, neboli **30%** dotázaných.

²⁹ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 20

Graf 20: Pocit smyslu práce

Zdroj³⁰

Pocit, že práce, kterou vykonávají, má **smysl**, mělo **20** respondentů neboli **100%**. Všichni dotázaní považují svou práci za smysluplnou a berou ji jako poslání.

³⁰ Autor práce, 2017 (vlastní šetření).

6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Vyhodnocení mého dotazníku:

Jedním z hlavních úkolů mé práce bylo vyvrácení nebo potvrzení stanovených hypotéz. Proto jako první zde uvedu hypotézy a výsledek zkoumání.

Hypotéza č. 1: Podle soudu speciálních pedagogů a vychovatelů jsou z programu zacházení pro odsouzené nejefektivnější pracovní aktivity.

Otázky č. 5 a 6 byly zaměřeny na tuto hypotézu, zde jsem rozborem zjistila, že speciální pedagogové a vychovatelé za **nejefektivnější program zacházení opravdu považují pracovní aktivity** a tím se má hypotéza **potvrdila**. Základem tohoto tvrzení je, že z 20 respondentů jich 10 uvedlo pracovní aktivity jako nejefektivnější, což je 50% dotázaných. A u otázky č. 6 uvedli pracovní aktivity jako program zacházení, o který je největší zájem pouze 2 respondenti. Tedy pokud by byly pracovní aktivity oblíbené, jistě by neměly nápravný charakter a tím pádem by nebyly efektivní.

Hypotéza č. 2: Podle soudu speciálních pedagogů a vychovatelů jsou postupy v boji proti recidivě dostačující.

Na tuto hypotézu byla zaměřena otázka č. 8, kde jsem rozborem zjistila, že z 20 dotázaných respondentů 50% je přesvědčeno, že v boji proti se recidivě **využívají** všechny dostupné prostředky. Protože jen 30% procent je opačného názoru, znamená to, že se má hypotéza **potvrdila**.

Hypotéza č. 3: Speciální pedagogové a vychovatelé si myslí, že jejich činnost ve vězeňských zařízeních je produktivní a smysluplná.

Rozborem otázek č. 14 a 20 jsem zjistila, že podle speciálních pedagogů a vychovatelů **má** jejich zaměstnání **smysl**, tedy má hypotéza se **potvrdila**. Základem tohoto tvrzení je 80% shoda respondentů, že o změně povolání nepřemýšlejí. U otázky č. 20, zda má jejich práce smysl, odpovědělo 100% dotázaných ano.

Hypotéza č. 4: Speciální pedagogové a vychovatelé mají ve věznicích dostatek prostředků ke kvalitnímu výkonu své práce.

I má poslední hypotéza se **potvrdila** po rozboru otázek č. 9, 10 a 12. U otázky č. 9 uvedlo 60% respondentů, že jejich zařízení, ve kterém jsou zaměstnání, má **dostatek finančních prostředků**. **Dostatečný prostor pro odsouzené** v zařízení, kde pracují, uvedlo 100% respondentů. **S podmínkami**, které mají k výkonu své práce bylo **spokojeno** 90% respondentů.

V závěru praktické části bakalářské práce se chci ještě ohlédnout za svým dotazníkovým šetřením jako celkem. Jak jsem uvedla na začátku, dotazník obsahoval 20 otázek zaměřených na speciální pedagogy a vychovatele ve vězeňství a jejich práci s odsouzenými. Dotazník byl rozeslán do 10 věznic v ČR a z toho se vrátilo jen 20 vyplněných. Vezmu-li v úvahu vytíženost speciálních pedagogů a vychovatelů, jsem s návratností dotazníků spokojena.

Dotazník vyplnilo 20 respondentů, z toho, jak je vidět u otázky č. 1, 15% žen a 85% mužů. To ukazuje, že o práci s odsouzenými mají větší zájem muži. Je to možná způsobeno tím, že vězení je vnímáno jako „drsnější místo“, tedy místo spíše pro starší muže. To dokládá i výsledek u otázky č. 2, kde je vidět, že 65% respondentů je starší 41 let. A 25% je něco mezi 31 – 40 lety. Všichni respondenti mají vysokoškolské vzdělání, jak vyplývá z výsledků otázky č. 3.

U otázky č. 16 je patrné, že zaměstnavatel speciálních pedagogů a vychovatelů má zájem o další vzdělávání svých zaměstnanců min. 1x ročně. Na to navazující otázka č. 17 dokazuje, že speciální pedagogové a vychovatelé si ze školení přinášejí poznatky, které používají v praxi s odsouzenými. 44% nikdy nemělo pocit, že nejsou dostatečně odborně vyškoleni pro kvalifikované rozhodnutí.

Velice mě překvapilo, že u otázky č. 4, délky praxe speciálního pedagoga a vychovatele ve vězeňství, bylo nejvíce odpovědí (přesněji 60%), 11 a více let praxe. Zřejmě za to může fakt, že svoji práci s odsouzenými vidí podle odpovědí u otázky č. 7 60% jako úspěšnou a 25% celkem úspěšnou.

Byla jsem mile překvapena u otázky č. 11, kde 40% respondentů má zkušenost s pozitivní zpětnou vazbou ze stran odsouzených. Může se zdát, že se jedná o pouhých 40%, ale u této otázky jsme předpokládala, že se 100% nesetkalo s pozitivní zpětnou vazbou.

Bezespору by bylo zajímavé udělat v budoucnu průzkum pohledu ze strany odsouzených na práci speciálních pedagogů a vychovatelů ve vězeňství, jestli nemají na svou práci zkreslený pohled. A tato zpětná vazba by mohla pomoci zlepšit práci speciálních pedagogů a vychovatelů s odsouzenými.

Celkově mám z dotazníku pozitivní pocit, speciální pedagogové a vychovatelé dělají svou práci rádi a mají ke své činnosti vhodné podmínky. Ve své práci vidí smysl a věří jí. Důkazem toho je dlouholetá praxe a chuť další roky pokračovat ve své činnosti. Jediným negativem bych viděla možnost výběru programu zacházení odsouzenými. Podle mě by v budoucnu měl být celostátní průzkum, který by ukázal, který je nejefektivnější a první dva, které by se umístili na předních příčkách, by se využívaly.

Jsem ráda, že jsem díky této bakalářské práci měla možnost vytvořit a vyhodnotit tento dotazník pro speciální pedagogy a vychovatele ve vězeňství. Všechny mé hypotézy se potvrdily a objevily se i některé odpovědi, které mě překvapily. Ale celkově dotazník dopadl podle mého očekávání. Jak jsme již zmiňovala, chtěla bych se v budoucnu stát speciálním pedagogem v některém z vězení. A díky těmto informacím můj zájem stále trvá.

ZÁVĚR

Téma mé bakalářské práce je *Postavení a působnost speciálního pedagoga ve věznicích a v penitenciární péči*. Dané téma jsem si vybrala, protože se chci ve svém profesním životě věnovat penitenciární péči nejlépe v pozici speciálního pedagoga. A tak jsem se rozhodla rozšířit své vědomosti o práci speciálního pedagoga touto bakalářskou prací.

V teoretické části mé bakalářské práce jsem se věnovala českému vězeňství. Zprvu jsem se pokusila stručně popsat vývoj vězeňství od roku 1918 až do roku 2009, který vytvořil základ vězeňství, jak ho známe dnes. Další kapitola je věnována typům věznic v České republice a jejich stručnému popisu. V kapitole třetí je popsána penitenciární péče současně s jejími jednotlivými aspekty, jako jsou programy zacházení a zaměstnanci Vězeňské služby České republiky. Ve čtvrté kapitole jsem se podrobně zabývala problematikou práce speciálního pedagoga, jeho kvalifikačními požadavky a faktory, jež ovlivňují efektivitu jeho práce. Jako zdroj informací jsem převážně využívala knižních zdrojů, jak ve fyzické, tak i v elektronické formě, a legislativních dokumentů.

Součástí bakalářské práce bylo také dotazníkové šetření, které ukázalo, jak náročné je zaměstnání speciálních pedagogů a vychovatelů ve věznicích v ČR. Zpracování dotazníkového šetření nebylo vůbec lehké. Po odeslání žádosti o spolupráci do věznic jen malé procento odpovědělo, a ještě menší procento odeslalo vyplněné dotazníky.

Jsem ráda, že jsem mohla zpracovat bakalářskou práci na toto téma. Během práce jsem měla možnost zjistit, že vězeňství je neustále se vyvíjecí proces, což lze říci i o práci speciálního pedagoga ve věznicích, i obecně. Tento proces je dán časovým obdobím, ve kterém zrovna probíhá. Na základě znalostí, jež jsem získala v průběhu zpracování této bakalářské práce, jsem usoudila, že v současné penitenciární péči je pro speciálního pedagoga nadmíra administrativy nejvíce limitující aspekt omezující i tak krátkou dobu přímého kontaktu s vězni. Podle mého názoru lze soudit vyspělost státu i podle úrovně prizonizace vězňů. Bohužel, i v dnešní době můžeme narazit na státy, kde jsou metody resocializace vězňů srovnatelné se středověkem a počet vězňů několikanásobně převyšuje maximální kapacitu věznice.

Problematiku vězeňství v ČR, kterou jsem se pokusila zpracovat je velice obsáhlé téma. Podle mého názoru toto téma úplně celé dokáže obsáhnout pouze odborník, jímž se chci taktéž stát.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Policejní akademie, 2002. ISBN 80-7251-104-1.

KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J. *Vzpouza deprivantů*. Praha: Makropulos, 1996. 326 s. ISBN 80-901776-8-9

FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení*. Přeložil Čestmír PELIKÁN. Praha: Dauphin, 2000. Studie (Dauphin). ISBN 80-86019-96-9.

HENDRYCH, I. *Vybrané kapitoly z penologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2010. ISBN 978-80-7248-574-1.

KÝR, A. *Typologie historických vězeňských zařízení*, in: *Historická penologie*, č. 1/2005.

KÝR, A. *Věznění a vězeňství*, in: *Historická penologie*, č. 1/2006.

MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7368-002-5.

MÜHLPACHR, P. *Sociální a postpenitenciární péče*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 1999.

SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie I. díl*. Liberec: TU Liberec, 2008. ISBN 978-80-7372203-6.

UHLÍK, J. *Historie věznění a vězeňství v Čechách: osudy významných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Ve Stráži pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR, 2006. ISBN 80-239-9417-4.

Seznam použitých ostatních zdrojů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345 ze dne 30. prosince 1999, kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-345>

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109 ze dne 21. dubna 1994, kterou se vydává Řád výkonu vazby. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-109>

Zákon č. 555 ze dne 10. prosince 1992, plné znění zákona o Vězeňské službě a justiční stráží. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1992. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-345>

Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009, Trestní zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2009. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Zákon č. 141 ze dne 9. prosince 1961, Trestní řád. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1961. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

Zákon č. 169 ze dne 3. srpna 1999, plné znění zákona o výkonu trestu odnětí svobody. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1999. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>

Zákon č. 293 ze dne 10. prosince 1993, plné znění zákona o výkonu vazby. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1993. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-293>

Zákon č. 257 ze dne 11. srpna 2000, plné znění zákona o Probační a mediační službě. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2000. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>

Zákon č. 129 ze dne 16. dubna 2008, plné znění zákona o výkonu zabezpečovací detence. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2008. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-129>

NAŘÍZENÍ generálního ředitele Vězeňské služby České republiky. In: Sbírnka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR, 2010, č. 21.

Seznam použitých internetových zdrojů

KUBÍČKOVÁ, P., I. KMĚTÍK. *Penologie. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. [online].* © 2011 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>

Vězeňská služba České republiky[online]. © 2012 [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam grafů

Graf 1: Rozdělení respondentů podle pohlaví.....	42
Graf 2: Rozdělení grafu podle věku respondentů.....	43
Graf 3: Rozdělení grafu podle nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů	44
Graf 4: Délka praxe speciálního pedagoga nebo vychovatele ve vězeňství	45
Graf 5: Efektivnost programů zacházení	46
Graf 6: Zájem odsouzených o programy zacházení	47
Graf 7: Hodnocení úspěšnosti práce respondentů s odsouzenými	48
Graf 8: Respondenti vyjadřují svůj názor na to, zda se využívají všechny dostupné prostředky v boji proti recidivě	49
Graf 9: Názor na dostatek financí v instituci, kde jsou zaměstnaní	50
Graf 10: Zhodnocení prostoru pro odsouzené.....	51
Graf 11: Pozitivní zpětná vazba	52
Graf 12: Spokojenost s podmínkami k vykonávání své práce	53
Graf 13: Úspěšnost programu zacházení s odsouzenými	54
Graf 14: Spokojenost se zaměstnáním.....	55
Graf 15: Přínos školení a kurzů.....	56
Graf 16: Četnost školení během roka	57
Graf 17: Odborné školení pro kvalifikované rozhodnutí.....	58
Graf 18: Dostatečný počet speciálních pedagogů a vychovatelů	59

Graf 19: Motivace v zaměstnání	60
Graf 20: Pocit smyslu práce	61

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník Speciální pedagogové a vychovatelé ve vězeňství.....I

Příloha A – Dotazník Speciální pedagogové a vychovatelé ve vězeňství

1. Jste:

- muž
- žena

2. Váš věk:

- 18-25
- 26-30
- 31-40
- 41 a více

3. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- Základní
- Vyučen
- Středoškolské
- Vysokoškolské
- Vyšší odborné

4. Jaká je délka Vaší praxe speciálního pedagoga nebo vychovatele ve vězeňství?

- 1-2
- 3-4
- 5-6
- 7-8
- 9-10
- 11 a více

5. Který z programů zacházení je podle Vás nejefektivnější

- Pracovní aktivity
- Vzdělávací aktivity
- Speciální výchovné aktivity
- Zájmové aktivity
- Oblast utváření vnějších vztahů

6. O který z programů zacházení je u odsouzených největší zájem:

- Pracovní aktivity
- Vzdělávací aktivity
- Speciální výchovné aktivity
- Zájmové aktivity
- Oblast utváření vnějších vztahů

7. Jak byste sami hodnotili úspěšnost své práce s odsouzenými?

- Úspěšná
- Celkem úspěšná
- Zbytečná

8. Myslíte si, že se v boji proti recidivě využívají všechny dostupné prostředky?

- Ano
- Ne
-

9. Myslíte si, že zařízení, ve kterém jste zaměstnaní, jsou dostatečné finanční prostředky?

- ano
- ne

10. Myslíte si, že zařízení, ve kterém jste zaměstnaní, disponuje dostatečným prostorem pro odsouzené?

- ano

- ne

11. Máte vlastní zkušenost s pozitivní zpětnou vazbou?

- ano
- ne

12. Jste spokojen s podmínkami, které máte k vykonávání své práce?

- ano
- ne

13. Jakou úspěšnost si myslíte, že má program zacházení na začlenění odsouzených zpět do běžného života.

- 10-20 %
- 30-40 %
- 50-60%
- 70-80%
- 90-100%

14. Přemýšlíte o změně povolání?

- ano
- ne

15. Máte pocit, že školení a kurzy, které musíte absolvovat, mají pro Vás přínos ve vašem zaměstnání?

- ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- ne

16. Kolikrát do roka absolvujete školení (kurz) pořádaný vaším zaměstnavatelem?

- 1x
- 2x

- 3 a více krát

17. Měl/a jste někdy při práci pocit, že nejste dostatečně odborně vyškolen/a pro kvalifikované rozhodnutí?

- Ano
- Nevím
- Ne

18. Myslíte si, že je dostatek speciálních pedagogů a vychovatelů ve vašem zařízení?

- ano
- ne

19. Jste dostatečně motivován/a zaměstnavatelem ke své práci?

- ano
- ne

20. Máte pocit, že vaše práce má smysl?

- ano
- ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Karolína Maříková

Obor: Speciální pedagogika-vychovatelství

Forma studia: Prezenční

Název práce: Postavení a působnost speciálního pedagoga ve věznicích a v penitenciární péči

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 58

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 20

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 2

Vedoucí práce: PhDr. Zdeněk Moucha CSc.